

LUPETA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 5 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

.. .. APARE .. ..
sub direcția unui
comitet de redacțiune.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserțiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Cinstea și demnitatea parlamentului.

Desvoltarea popoarelor și mersul lor natural spre libertate au adus cu sine instituțiunea parlamentului.

Parlamentul este expresiunea voinței cetățenilor. Adecă așa ar trebui să fie. Unde parlamentarismul e respectat și funcționează în spiritul constituțional nefericit, și este expresiunea genuină a voinței cetățenilor, este o mândrie și o fală a națiunilor, dieta, casa țării, camera, parlamentul.

Acolo lucrurile merg și se desfășură normal, se aduc legi, se crează instituțiuni, cari garantează și duc înainte interesele mari ale popoarelor: cultura și bunăstarea lor.

Așa lucrează parlamentele în America, în Engllitera, în Belgia, în Viena etc. Și dacă vedem abateri dela calea normală, cum e de es. cu Franța, unde s'au pus pe prigonirea bisericeii și a religiunii: încolo le vedem preocupate de soarta și de bunăstarea popoarelor.

Parlamentul este și trebuie să fie oglinda țării, acolo se concentrează, împreună cu puterea legislativă, toate nizuințele nobile ale cetățenilor.

De aceea parlamentele sunt ținute în cea mai mare cinste, în cea mai mare stimă din partea popoarelor, iar oamenii cari voesc a cunoaște starea și aspirațiunile popoarelor, studiază parlamentele lor, din cari află adevărul cu privire la viața popoarelor.

Urmează din firea omenească deosebirea convingerilor politice și diversitatea părerilor în alegerea mijloacelor spre anumite scopuri. Clima și epoca, biserica și școala, societatea și obiceiurile produc aceste deosebiri.

Ducându-se aceste deosebiri în parlament, de sine urmează, că se constituie partide deosebite, conduse de vederi și tendențe disparate. Partidele aceste în vorbirile lor, în acțiunile lor, pot fi și sunt cât de deosebite, trebuie însă să convină în una, în respectul și stima reciprocă, în toleranța părerilor și a convingerilor, și în stima persoanelor, cu cari lucrează împreună.

Așa ar trebui să fie toate parlamentele, așa am dori să fie și parlamentul nostru.

Palatul e grandios, pereții strălucitori, coridoarele splendide, saloanele

elegante, turnurile suptirele, înălțate cătră cer, arătând zborul ideilor frumoase, treptele ușoare, covoarele moi.

Ce lipsește dară din acest palat grandios, numit casa țării?

Lipsește parlamentul împodobit cu însușirile, cari pot să-i, aducă stima obștei cetățenilor.

E destul să citim procesele verbale ale ședințelor din urmă și mai ales cel al ședinței de ieri, din cari se învederează tristul adevăr că parlamentul Ungariei e în plină decadentă. — Mai nainte de toate se învederează lipsa totală a spiritului de libertate, din ce urmează nemijlocit lipsa toleranței nobile față de opiniunile contrare. Legi în vigoare nu se respectă, drepturi asigurate în lege se calcă și se desprețuesc. Președinții calcă postulatele libertății cuvântului, iar partidele maghiare se arată înaintea lumii culte într'adevăr ca niște furioși nebuni, cari nu știu să facă altceva decât să producă scandale.

Cu croații, cu naționalitățile se urmează o procedură disgustătoare.

Legea asigură croaților dreptul de a vorbi în limba lor națională în parlamentul Ungariei. Partidele maghiare nu pot împiedeca folosirea limbei lor, deci ce fac? Injură, strigă, aruncă vorbe cari nici în cărciumele cele mai din urmă nu se pot tolera. În loc de argumente — violență, în loc de discuțiune serioasă — apostrofări de oameni alienați, ești din fire. Deputatul croat, după dreptul ce-i asigură legea, începe a vorbi în limba croată. Intoleranții din partidele maghiare îi aruncă în față insulte murdare: ține-ți gura, trebuie spânzuraț, trebuie lovit în cap, trebuie dat afară cu piciorul, infamule! obraznicule! porcule! mișelule! turmă de porci! — și alte epitețe triviale și rușinatoare.

!ar președintele în loc să-i dojenească pentru aceste injurături nevrednice, îi netezește cu vorbe dulci, spunând că justă și dreaptă este indignarea lor, însă n'are ce face, și e silit a asculta vorbirile lor în limba lor națională.

Și în loc să calce capul hidrei intolerante, prezidiul a născocit modificarea obiceiului de până acuma, că la ragulamentul camerei nu permite vorbă croată, cea ce era până acuma în uz, și așa a detras cuvântul dela mai mulți deputați, cari au vrut să ia cuvântul în chestie de regulament. —

Astfel s'a făcut o răpire de drept, în plin parlament, în contra unui drept asigurat croaților prin lege fundamentală.

Prin astfel de procedură se îngroapă cinstea și demnitatea parlamentului, și în loc de domnia legilor, să introducă violența, ura de rassă.

Discuția transacțiunii. Săptămâna viitoare se va lua în discuție transacțiunea încheiată între Ungaria și Austria. Clubul parlamentar al deputaților naționaliști, conform hotărârilor aduse, va lua parte activă în această discuție însemnată. Dnii deputați aderenți ai partidului naționalităților sunt și pe calea aceasta rugați să fie Luni în Budapesta, pentru a lua parte la consfătuirea prealabilă a clubului.

Procesul „Luptei“. La 23 Noemvrie se va dezbate înaintea curții cu jurați din Budapesta al doilea proces de pressă pornit împotriva redactorului nostru responsabil dl Vasile Macrea.

Incriminat e articolul de fond „Apponyi“ din numărul 34 al ziarului nostru.

Crima: „agitație“!

Ironia sorșii. E dureros, când te bate soarta, sau te prigonesc dușmanii, și lumea te compătimeste, e dureros când suferi nevinovat, sau te batjocorește protivnicul tău, după ce te-a despoiat și te-a călcat în picioare.

Asta-i situația cu politicianii noștri maghiari.

Țara-i în primejdie, Austria ne mănă, naționalitățile ne vând la străini, Croații proclamă revoluțiunea, cu un cuvânt, arde casa ideii de stat maghiar!

E deci lucru firesc, că trebuie să ne îngrijim de soarta țării, de salvarea patriei scumpe!

Prin urmare părinții patriei vor apela la mijloacele cele mai puternice pentru depărtarea primejdiilor amenințătoare. Aceste ar fi: respectarea libertăților publice, evoluțiunea economică a puterilor productive din masele mari naționaliste, executarea leială și conștițioasă a legii pentru egala îndreptățire a naționalităților, respectarea drepturilor garantate prin legi fundamentale pentru Croați, și alte isprăvuri tot în această linie politică, mai înainte de toate sufragiul universal secret, să se poată întruni un parlament, ca reprezentanță reală și adevărată a țării.

De unde! La noi toate se inspiră din

şovinismul şi intoleranţa cea mai egoistă de rasă, — şi din dragul puterii politice.

Garanţii constituţionale! strigă ei. Bine, unde-s aceste garanţii? Căutaţi-le în proiectele de legi, votate eri în Cameră, fără nici o discuţie.

Discuţia ce s'a făcut, e de altă natură. S'au discutat, cum să se calce dreptul Croaţilor, asigurat în lege, de a vorbi în limba lor naţională. S'a discutat în contra naţionalităţilor, cari vor şi ei respectarea drepturilor lor asemenea prin legi garantate. S'a discutat, că sufragiul universal o să vină la timpul său, şi în forma sa... va să zică o să vină un făt-monstru născut din pretenţiunile şovinismului maghiar.

Şi în toate punctele aceste au ajuns la rezultat.

Calcă cu mândrie drepturile Croaţilor, insultă naţionalităţile, şi amână sufragiul universal.

Şi când săvârşesc atentatele aceste, în contra libertăţilor publice, în contra intereselor mari ale patriei, vreau să momească lumea cu fraze bombastice: *de garanţii constituţionale!*

Când călcaţi garanţiile constituţionale, ziceţi, că inarticulaţi în lege garanţii constituţionale.

Jos cu masca!

Ziaristica maghiară, ca de obicei, a turburat opinia publică românească cu informaţiuni unilaterale, necomplete, şi cari, prezentate aşa, cum s'au prezentat, se dovedesc de tendenţioase, şi nu pot forma obiect de discuţie serioasă.

E vorbă de conversaţiunea, ce ar fi avut-o părintele Lucaciu cu dl Ugron în culoarele camerei.

Cine cunoaşte politica, factorii ei, şi pe părintele Lucaciu, vor fi înţeles numai decât, că aici e vorbă de raportaj ziaristic maghiar, cum se zice, „ad usum delphini“, sau pe româneşte, pe voia lor, după gustul gurei lor. Noi am fost în curat dela bun început cu starea adevărată a lucrului, de acea nu i-am dat însămnătatea, ce putea să o aibă. Şi acum putem spune, şi putem constata în mod autorizat, că conversaţiunea adusă de ziarele maghiare şi nemţeşti, din capitală, nu e produsă fidel, ci foarte unilateral, aşa, că din acea apare cu preferinţă punctul de încredere maghiar, iară reflecşiunile, cari ar fi clarificat politica naţională română, sunt prezintate inexact, să nu zicem fals. De acea noi nici n'am stăruit asupra lor.

Scriblerii şovinişti, însă, încurcă lume, cum sunt, şi-au ajuns scopul. Mulţi români au primit de bani buni, cele scrise de şovinişti, şi şi-au făcut reflexiunile. Pagubă de bani şi de sentimente. Impăcarea naţională nuse face aşa uşor, şi părintele Lucaciu nu e omul, care să vorbiască cu atâta superficialitate şi uşurinţă în chestia naţională.

Obstrucţia croată. Rakodczay Sándor banul Croaţiei, a sosit Vineri dimineaţa în Budapesta. La orele 11 a fost primit în audienţă de ministrul-preşedinte Wekerle cu care a avut o conferinţă lungă de aproape 3 ore. În cercurile politice se afirmă cu multă stăruinţă, că venirea lui Rakodczay e în legătură cu un nou plan

de împăciuire. Guvernul ungar vrea să le ofere croaţilor scopul banului.

Noul plan al guvernului n'a stârnit în sânul croaţilor nici o emoţie. Banul nici de altmintrelea n'are simpatii în Croaţia. Ei numai prin asanarea gravaminelor pot fi desarmaţi.

Deputaţii croaţi au hotărât să trimită preşedintelui Camerei o adresă energică, în care protestează împotriva procedurii din şedinţa de Vineri şi arată, că prezidiul violează legea fundamentală a transacţiunii. În acelaşi timp au hotărât, că şi pe viitor se vor folosi delimba croată chiar şi la discuţiile în chestii de regulament.

Din Austria ne vin ştiri neliniştitoare. E vorba de criză de guvern, care poate să provoace şi criză parlamentară, dacă partidele nu se vor împăca în chestia portofoliilor ministeriale. Cehii stăruie pentru portofoliul ministerului de agricultură pe sama partizanului lor, Prazek, iar nemţii vreau cu tot preţul pe dl Forscht. Pare că partidul creştin-social va decide lupta. Wohanka e designat de ministru al agriculturii, Prazek va fi numit ministru naţional pentru Bohemia, iară Gessman ministru fără portofoliu, Eberhock, creştin-social la comerţ, Czibulka e luat în combinaţiune pentru ministerul de război (Landwehr).

Se speră că ziua de astăzi va aduce rezolvarea definitivă a crizei.

ROMÂNIA.

Guvernul pentru învăţători.

Se ştie cât de proastă este astăzi starea materială a învăţătorilor şi că lefa pe care o primesc, care variază între 50—80 lei, de multe ori nu le ajunge nici pentru hrana zilnică.

Guvernul, apreciind munca învăţătorilor şi nevoile lor materiale, îşi propune, cu începerea viitorului exerciţiu financiar, să sporească lefurile tuturor învăţătorilor la 90 lei lunar.

Va fi, de sigur o binemerită răsplată ce se va cuveni acestor harnici luminători ai poporului.

Proiectele guvernului.

Iată lista proiectelor de lege mai însemnate, pe cari guvernul le va prezenta studiului comisiunii parlamentare şi Corpurilor legiuitoare:

Proiectul de lege asupra contractelor agricole;

Proiectul asupra Casei Rurale.

Proiectul asupra monopolului debitelor de vin la sate.

Proiectul asupra judecătoriilor de ocoale.

Proiectul asupra organizării şi constituirei asociaţiilor ţărăneşti.

Proiectul contra trusturilor de arendaşi.

Un proiect relativ la unele măsuri, cari înlesnesc arendarea moşurilor la asociaţiile ţărăneşti şi prin cari se modifică unele articole din legea băncilor populare.

Proiectul asupra îndemnizării de acordat proprietarilor devastaţi în timpul războaielor.

Reforma administrativă.

Un proiect asupra reorganizării jandarmeriei rurale.

Modificarea legii asupra terenurilor petrolifere.

Un proiect, prin care se împarte ministerul agriculturii, industriei, domeniilor şi comerţului în două ministere: un minister al domeniilor şi agriculturii, şi altul al comerţului şi industriei.

Politica săsească.

Un caracteristic prim-articol aduce ziarul Saşilor din Sibiu în nrul 6 l. c., sub titlul „Situatia Saşilor în Ardeal“, semnat „T. C.“ (după concluziile de natură pur economică, probabil scrise de deputatul şi marele industrial Traugott Copony din Braşov.)

Indemnat de un articol alui Ugron Zoltán scris în „Magyarország“, în care d-lui varsă lacrimi de crocodil, că de o jumătate de secol oraşele săseşti ar fi început să-şi peardă caracterul lor săsesc în faţa României, scriitorul articolului din „Sieb. Deutsches Tageblatt“ aduce laude Maghiarului, că în fine Ungurii încep a-i înţelege pe Saşi. Şi concluziile săseşti sunt următoarele:

„Dar dacă cercurile maghiare încep a înţelege, că noi (Saşii) trebuie să fim susţinuţi ca aliaţii lor (ai Maghiarilor) atunci aceştia trebuie să renunţe la astfel de ambiţii false, ca cele pe cari le tradează Ugron Zoltán, când spune că regretă, că în oraşele noastre noi am dat înapoi, adaugând însă, că prin aceasta maghiarimea n'ar fi câştigat nici măcar un fir de păr“. Dar — zice Sasul — Maghiarii n'ar fi avut prin aceasta nici un folos, căci Ungurul e şi mai puţin rezistent decât poporul nostru de colonişti slăbit însă tenace (Zähe). Şi dacă Sasul ar fi fost alungat din aceste oraşe, Maghiarii şi mai puţin ar fi fost în stare să reziste impetuozităţii expansiunii româneşti.

Dar dacă Săsimea din oraşe va cădea şi şesul Ţării e pierdut fără scăpare.

De aceea, credem noi, ar fi un postulat al prudenţei, când Maghiarii ar căuta să ne întărească poziţia...

Căci, dacă nu vom putea rămânea Nemţi, Saşi, atunci am putea să devenim aici numai Români de voe sau de nevoie.

Şi dacă nu mai putem rămânea ceea-ce suntem, atunci e numai o chestie de a doua ordine, că ce voim să fim. Atunci poate să ne fie indiferent, că — după o vorbă cunoscută — ne scufundăm cu „şampanie“ sau în „potcoavă“ („Kutscherwein“.) Şi dacă am admite în general cazul acesta, credem noi, că o contopire — dacă această s'ar lua parte tot în consideraţie — în Românie ar fi pentru urmaşii noştri desnaţionalizaţi — *cel puţin din punct de vedere economic* — mai de dorit, de oare-ce superioritatea noastră economică erezită şi înăscută poporului nostru ar fi în avantajul lui în faţa ace'ora cu care trăeşte împreună“.

Votarea indemnitaţii.

— Sedinţele Camerei dela 8 şi 9 Noemvrie. —

Graţie logicei rabulistica a preşedinţilor Camerei, discuţia asupra indemnitaţii cerute de guvern s'a încheiat în şedinţa de eri, iar în şedinţa de azi s'a votat cu mare majoritate.

Şedinţa de eri a fost bogată în enunţiu, cari sunt cea mai categorică deminţire a întreg trecutului partidului independist. Unul dintre leaderii acestui partid, vestitul Ugron Gábor, care a tunat

pe vremuri mai turbat împotriva lui Tisza și a celor, cari voiau să se atingă de regulamentul Camerei, — a venit să ceară dela președinți o interpretare reacționară a regulamentului acestuia

Și președintele, rând pe rând, a suprimat cuvântul la oratorii croați, cari voiau să vorbescă în chestie de regulament — în limba croată.

Discuția asupra indemnității s'a sfârșit apoi numai decât... Celor din urmă oratorii croați Mazuranici, Pribicevici, Budisavlevici președintele Rakovszky le de-trage cuvântul.

Votarea nu se poate însă face, fiindcă croații cer votare nominală.

După primirea proiectului de indemnitate, se intră în discuția proiectelor lui Andrassy despre «garanțele constituționale», cari se primesc fără discuție serioasă, fără modificări. În mai puțin de o jumătate de oră se primesc 3 proiecte: despre lărgirea sferei de competență a judecătoriai administrative, — despre judecătoria de competență, regularea drepturilor de pensie a angajaților de stat și comitanțenși, și pe urmă proiectul despre ștergerea legii lui Szapary.

Ședința s'a ridicat la orele 2. Partea întâi a ședinței, în care s'a discutat interpretarea regulamentului Camerei, o dăm după notele stenografice.

Președinte: RAKOVSKY.

la cuvântul în chestie de regulament deputatul croat

FRANCISC SUPILO: Onorată Cameră! Din scaunul prezidențial s'a făcut o enunțaiune, care mă îndeamnă să cer cuvânt la regulamentul Camerei.

Când colegul meu, Dr. Ivan Lorcovici a cerut cuvânt la regulamentul Camerei, dl președinte a enunțat, că aceasta nu o poate permite, deoarece nu posedă limba croată.

Intr'adevăr, e cam ridicol, că nici unul dintre domnii președinți nu cunoaște o limbă cu drept de folosință legală în urma urmelor e treaba lor cum tranșează chestia în asemenea cazuri. Pentru noi lucrul principal nu e că dl președinte știe sau nu știe croatește, (Zgomot mare. Ohoo!)

PREȘEDINTELE (sună.)

.....ci e vorba de drepturile noastre. În legea fundamentală a transacției ungaro-croate §-ul 59 se cuprind clar și la înțeles următoarele: Se enunța, etc., că deputații Croației și Slavoniei atât în parlamentul ungar, cât și în delegația aceia se pot folosi și de limba croată. (Voci agitate în stânga: Și! Și!)

Onorată Cameră! Ce ni se spune în pasagiul acesta? Ni se spune, că Croația și Slavonia formează o națiune politică cu un teritoriu propriu deosebit, că parlamentul acesta atunci, când noi deputații Croației și Slavoniei ne aflăm în el, e un parlament comun și în fine ni se mai spune, că noi delegații regatului croato-slavon suntem îndreptățiți a ne folosi de limba noastră maternă, de limba croată. (Voci iritate: Și!) Însă ne putem folosi de ea! Vă atrag atențiunea atât asupra redactării maghiare, cât și asupra redactării croate a legii acesteia. Nu se cuprinde în legea aceasta, că pot numai vorbi sau numai scrie în limba aceasta, ci că se pot folosi de ea... (Voci: Și!) «Se poate întrebuița» pentru ori-care juriscult și pentru ori care om cu mintea întregă însemnează, că noi avem dreptul să ne folosim aici de limba croată atât în vorbire, cât și în scris. (Contestări zgomotoase). Așa dară noțiunea «se poate folosi» nu însemnează nici mai mult nici mai puțin, decât a vorbi și a scrie.

SZOKOLY TAMÁS: Acasă puteți voi scrie croatește!

FRANCISC SUPILO: Avem deci dreptul nu numai să vorbim croatește, ci să

prezentăm chiar și moțiuni în limba croată.

Mai departe legea nu demarhează limitele în cadrul cărora putem face us de limba noastră croatească. Domnul președinte a enunțat eri, că noi avem dreptul să vorbim croatește dar nu și la regulamentul camerei. (Așa-i! în stânga). Stimula aceasta nici un fel de dispoziție legală, tul dn președinte nu a amintit referitor fiindcă nici nu a putut-o face aceasta, de oarece nici nu există o asemenea dispoziție. Acele legi referitoare la limba, la cari adesea se refer domnii din cealaltă jumătate a salei, nu se refer la Croația și Slavonia, ci la Ungaria, și dacă veți examina bine legile acelea, veți afla pasagii, în înțelesul cărora acestea nu ating și nu pot să atingă dispozițiunile transacției ungaro-croate. Acelea, on. cameră, numai atunci ar fi valabile, când parlamentul acesta nu ar fi comun. Numai că astăzi se desbat chestii comune, la cari avem și noi dreptul să ne spunem cuvântul; parlamentul acesta e dară conform legii fundamentale un parlament comun în care, referitor la limba noastră numai §-ul 59 e dă-tător de ton.

Din cele expuse urmează, că noi delegații regatelor croato-slavone, avem dreptul nu numai să ne folosim de limba croată în vorbire și în scris în parlamentul acesta (Mișcare), ci avem dreptul să ne folosim de ea la toate discuțiile parlamentare, cari pot să obvină în parlamentul acesta în urma referințelor normate în legea fundamentală, deci foarte natural și la discuția regulamentului de casă.

Pe noi nu ne importă de loc, că prea cinstitul domn președinte nu știe croatește; aceasta este o chestie privată a domniei sale. Așa cred că nici nu trebuie să insist asupra faptului, că legea nu trebuie să se conformeze, acolora, cari sunt încredințați cu executarea ei, ci că dânșii trebuie să se conforme legii. Că noi aici vorbim croatește și cât vorbim, aceasta e o urmare a situației politice care ni se împune față de guvern. (Zgomot în stânga).

GAÁL GÁSZTON: Guvern comun nu există; guvern maghiar da!

FRANCISC SUPILO: §-ul 59 al transacției croate d-le deputat.

Noi la desbaterile acestea ne ținem strict de regulamentul și lege.

În sfârșit declar, că dispozițiile acestea camera nu le poate schimba prin o simplă votare și că astfel de deciziuni momentane și temporale nu au nici o valoare dacă acelea sunt în contradicție cu legile fundamentale sancționate, cari numai de cătră comisiile regnicolare se pot schimba. (Aplauze pe băncile din centru).

UGRON GÁBOR: Onorată Cameră! Dl antevorbitor excepționează dispozițiile președintelui ședinței de eri, Návay Lajos, că nu a adus în desbatere chestia cu vorbirea în limba croată la regulamentul camerei. Dați-mi voie să examinez mai pe larg această enunțaiune a d-lui deputat (S'auzim! S'auzim!).

Legile Ungariei dispun că deputații camerei trebuie să știe vorbi, ceti și scrie în limba maghiară. (Așa-i). Această dispoziție a legilor fărăi este absolută. (Așa-i). Excepție nu există și nici nu poate să existe.

FRANCISC SUPILO: Excepție croată!

UGRON GÁBOR: Pentru că în corpul legislator numai aceia pot lua parte cari cunosc limba în care se urmează desbaterile, (așa-i!), pot înțelege chestiunile sulevate de președinți (așa-i), iar la discuțiile ce urmează, — înțelegându-le — răspund îndată și la moment, își fac observațiile, altfel discuția nu are înțeles. (Așa-i, Așa-i). Nici-odată n'a existat vre-o îndoială, în țara aceasta că dacă cineva e membru al acestei camere, acela trebuie să stăpânească în scris și în graiu viu limba maghiară. (Așa-i! Așa-i! Contestări în centru).

IOAN BANYANIN (întrerupe. Președintele sună mai de multe ori).

UGRON GÁBOR: Mă rog dacă D-ta nu-mi spui în limba maghiară, ce voești, nu-ți pot răspunde.

PREȘEDINTELE (sună): Mă rog când președintele voește să dispună, dă-i voie să dispună.

Pe dl deputat Banyanin îl rog să nu conturbe pe orator.

TUSKÁN GERGELY: (întrerupe).

PREȘEDINTELE: Il fac atent pe dl deputat Tuskan să nu împedec pe orator, pentru că voi fi constrâns să proced aspru. (Aprobări).

UGRON GÁBOR: Membrii dietei maghiare dela început ar fi fost îndreptățiți să judece și să examineze, dacă deputații veniți aici din Croația, pot satisface întregii dispoziții din țară, dacă știu vorbi și scrie unguerește? (Aprobări și aplauze).

BANYANIN JANOS (încontinuu întrerupe).

PREȘEDINTELE (sună): Pe dl deputat Banyanin îl îndrum la ordine. Dacă încă odată va produce disordine, voi aplica în contra dumnialui regulamentul camerei.

UGRON GÁBOR: Sunt membrul parlamentului maghiar dela anul 1872 și cunosc istoria acestuia, pentru că în multe și mari discuții am luat parte activă.

În tot-deauna am observat cauzele și pot zice, că practica camerei maghiare a fost, că a trecut cu vederea faptul, că vr'un deputat croat nu a știut unguerește, dar să nu voiască să satisfacă dispozițiile legii, sau aceea să o tragă la îndoială, cazul acesta nu a obvenit.

Aceasta e ordinea naturală a chestiei; aceasta e cea mai simplă și cea mai primitivă judecată, la care încă și deputatul dietal cu cvalificația sa trebuie să ajungă.

Și pe lângă această judecată stă acea dispoziție a legii, când adaugă acolo: că: «și», sau «și aceea», o pot folosi, deci o pot folosi din punctul de vedere al libertății și al dreptului limbii, o pot folosi în mod secundar și tocmai spre demonstrarea drepturilor națiunii o pot întrebuița. Dar nimenea n'a presupus, ca domnii să aibă așa o decisiune, ca să vie aici și să poată vorbi în o limbă al cărei drept îl cinstim, dar care n'o primem, și ca dieta croată să trimită aici astfel de domni, cari nu știu, că ce enunță președintele, că de ce se scoală și de ce stau jos.

Trimiterea aicea a unui corp strein, cu totul indiferent, a unei corporații ce stă în contradicție cu oricare minte sănătoasă, nu poate fi spre folosul ședințelor camerei, și nici spre folosul Croației nu poate deveni, pentru că numai astfel de oameni pot veghia la consfătuire și aceia o pot ținea în evidență, cari știu și cunosc cele întâmplate și cunoscând și știind, sunt în stare să ia în apărare conform propriei lor poziții și conform referințelor lor. (Adevărat! Așa e!).

O VOCE (din stânga): Scopul acestora nu e acela.

UGRON GÁBOR: On. Cameră! Dl deputat Supilo imediat în prima frază a zis că pentru limba lor care să poate folosi excepțional, să aleagă camera în corpul prezidențial astfel de oameni, cari știu croatește! (Ilaritate).

HOFFMANN OTTÓ: Insuși Supilo ia asta în răs!

UGRON GÁBOR: Asta e o declarație extrem de ambițioasă, care însă arată puțină bunăcredință, și prea mare încredere. (Adevărat! Așa e!). În loc, ca ei să se acomodeze la cea ce le prescrie legea anume, că pot folosi limba croată în mod secundar, pentru că ar fi fără scop să o folosească — doară în limba aceea nu pot convinge pe deputații camerei maghiare, — cer ca președinte să fie acela, care știe croatește! Doară, dacă președinții, ar ști croatește, pentru aceea d-voastră nu trebuie ca cu președintele să fiți în armonie, nu de președinte trebuie să fiți înțeleși, ci de întreaga cameră

trebuie să fiți înțelegși, dacă voți să ajungeți vr'un scop. (Adevărat! Așa e!), și nu să fiți numai ocupați, cu o demonstrație slabă! (Aplauze în stânga.)

Legile parlamentului și regulamentul camerei spune, că limba de desbatere e cea maghiară și exclusiv cea maghiară; pertractarea nu se poate întâmpla altfel, de cât ungurește. (Aprobări). Deci fiecare dispoziție a președintelui trebuie să se întâmple în limba maghiară. Și când aceasta se întâmplă în limba maghiară, d-voastră așa stați acolo, ca paralizăți, vă bateți capul și nu știți, că ce a spus președintele, cum a dispus și aveți lipsă de o învățură de 24 de ore, ca în ziua următoare să puteți răspunde. (Așa e). Apoi asta e ordinea consfățuirii, ordine în munca unei cooperări parlamentare? Nu domnii mei, asta e urmarea unei agitații slabe. (Așa e! Aplauze în stânga.)

Oare stă aceea, ce a spus aici dl deputat Supilo? Nu ștă. Pentru că aceia cari au adus articolul XXX din 1868, încă trăiau în 1868, când au adus legea naționalităților și ei au înțeles și au știut, că cu ce scop au permis aceea, ca Croații să-și poată folosi limba lor. Și aceia au înțeles și au știut că ce teren au prescriș camera vorbirii în limba croată și § 29 al acestei legi a naționalităților.....

SUPILO: Aceia nu e lege comună!

UGRON GÁBOR:....., când dispune așa, că «față de Croația-Slavonia și Dalmația servind acel pact ca regulament, care s'a adus pe deoparte de dieta maghiară, pe de altă parte de dieta croato-slavonă și în urma căruia acei deputați pot vorbi în limba lor maternă în dieta maghiaro-croată».

(Aplauze pe băncile drepte, zgomot).

BANYANIN IÁNOS: (întrerupe în limba croată).

LORKOVICI IVÁN (întrerupe în limba croată. Zgomot. Strigăte: Ungurește).

KUNETY KÁROLY: Starcevicianii cel puțin au fost sinceri.

PREȘDINTELE: Pe dl Lorkovici și Kunety îi rog să nu conturbe pe orator.

UGRON GÁBOR: Tot aceia au adus legea naționalităților, cari au adus și pactul cu Croația, și în legea naționalităților spun că «pot vorbi»; deci aici nu e spus aceea, la ce s'a referit Supilo, că «pot folosi», deci atât înseamnă, că în vorbiri se pot folosi. Deci așa se esplică legea, că numai oratoriei i-s'a dat dreptul, dar că și înscris se poate folosi limba croată, asta e în contradicere cu esplicarea legii, dar e în contradicere și cu regulamentul camerei, și cu obiceiul vechi al dietei, în urma căreia limba oficială a dietei, e cea maghiară, deci scripte în limba croată nu se pot înainta camerei, de oare-ce nu ar putea fi înțelese de dietă. (Adevărat. Așa e în stânga.)

On. Cameră! Folosirea fiecărui drept depinde dela aceea, că dreptul acela vine în coliziune cu drepturile altora, sau nu. Noi cinstim dreptul acela al Croației, că deputații ei aici în dietă pot folosi limba lor, dar ertați-ne, cine voește să folosească dreptul spre o nedreptate (Așa e. Aplauze), acela nu merită cruțare, cu acela trebuie să procedăm cât mai aspru. (Așa e, așa e, în stânga). Și domnia-voastră pe drumul acela pe care ați apucat, numai aceea puteți înțelege, că Ungaria nu va mai arăta față de d-voastră cea bună-voință, care a arătat-o în cursul anilor cu ocazia socotelilor financiare referitoare la Croația. D-voastră ați primit dela noi cea întreținere materială, iar acum când începeți să vă întăriți din mâinile și din bunăvoința noastră, lucrul prim ce-l faceți e, că mușcați cea mână, care v'a crescut, v'a îngrijit și va făcut tari. (Aprobări vii și aplauze).

Rog On. camera, ca trecând peste vorbirea d-lui deputat Supilo, să intre în ordinea de zi. (Aprobări).

SUPILO (se ridică pentru vorbire).

PREȘ. (sună): Daniel Tibor s'a anunțat la vorbire, la regulamentul camerei.

DÁNIEL TIBOR: On. Cameră! Scuzati-mă că am curajul să mă număr printre acei puțini cari au luat poziție pe lângă indemnitate, în acest parlament. Voi fi scurt, de oare-ce am și am avut încredere față de guvern.....

PREȘ. (sună): Dl deputat nu poate vorbi la indemnitate, ci numai la regulament.

DÁNIEL TIBOR: În cazul acesta cer cuvânt pe baza §-lui 206.

PREȘ.: Dl deputat nu poate avea cuvânt în înțelesul §-lui 206 pentru că aceea să referă la vorbire înainte de ordinea de zi, ceea nu se poate cere acuma.

DÁNIEL TIBOR: Atunci cer cuvânt pe baza §-lui 215.

PREȘ.: Pofteste, vorbește pe baza §-lui 215.

DÁNIEL TIBOR: On. Cameră! Dl deputat Supilo a atins în parlamentul unguresc, astfel de coarde cari după modesta mea părere trebuie să producă indignare în inima fiecărui Maghiar. (Adevărat! Așa e!). Cer scuze dela domnii deputați croați, că voi folosi pentru câte-va minute limba ungurească în loc de limba croată și așa cred, că eu am mai mult drept decât d-voastră s'o fac.

Sunt silit, să declar on. cameră, că deputații croați au comis un astfel de abuz în contra parlamentului maghiar, cum — după părerea mea modestă — nu s'a mai comis în parlamentul maghiar dela 1868 încoace. (Așa e, așa e, în dreapta și stânga).

Acea loialitate, cea bună-voință, cu care s'a purtat în trecut parlamentul maghiar față de deputații croați, după părerea mea a produs cel mai mare abuz din partea d-voastră. Pentru că pe baza articolului XXX din 1868 dl președinte a permis folosirea limbei croate în această cameră, dară acesta e un astfel de beneficiu, o astfel de bună-voință, cum n'a mai fost până acuma în decurs de 37 ani. Fiți buni și înțelegeți, nu a mai fost caz.

SZOKOLY TAMAS: Au trimis aici oameni culti!

DÁNIEL TIBOR: Da, d-voastră ați abuzat de acest drept, pentru-că nu se poate presupune, ca între atâția deputați croați să nu se afle câți-va, cari ar putea spune părerile lor în limba maghiară, cari ar putea exprima punctul de vedere în acest parlament în limba maghiară, și astfel numai în rea credință ați putut ajunge la faptul, ca chiar aici în limba croată să duceți o luptă atât de crâncenă în potriua indemnității, mai bine zis în potriua parlamentarizmului maghiar, care lucru nu poate să servească, decât spre rușinea țării ungurești, nu numai între hotarele noastre, dar după părerea mea și în străinătate. (Da! Așa este! În dreapta și stânga).

Străinătatea ne va ținea de rău, că noi ne-am purtat față de d-voastră afară din cale de prevenitori și d-voastră, poftim, în loc ca să ne apreciați bunătatea și simțul nostru de curtoasie, ați abuzat de ele. (Așa e! Așa este! În dreapta).

Dați-mi voe, domnilor, că ne-mai putându-mi stăpâni justa mea indignare, nu mi-am mai luat îndrăzneală, ca să spun toate acestea.

Dar ne luăm în considerare faptul, că guvernul în chestia pactului a fost cât se poate de prevenitor față de interesele croației în deosebi, ia să ne gândim puțin, cum răsplătesc ei această bunătate a noastră? Iată cum: duc o luptă crâncenă în parlament în potriua noastră. (Zgomot și contradicere pe băncile Croaților).

FRANCISC SUPILO: Asta nu-i obstrucție!

B. DÁNIEL TIBOR: Dar ce-i atunci? (Strigăte în stânga: Furați vremea!)

Nu cred, că ar fi în parlamentul acesta un singur om cu judecată obiectivă, care să nu socotească de obstrucție purtarea d-voastră. (Strigăte între Croați: Asta nu e obstrucție!)

Dați-mi voe, eu sunt convins din adâncul inimei mele, că asta e obstrucție, atac dur împotriva parlamentarizmului unguresc. (Aprobări în dreapta și'n stânga. Strigăte pe băncile Croaților: Dietă comună).

Onorată Cameră! Domnul deputat Ugron Gábor, foarte cu cale a vorbit, susținând, că deși d-voastră după favorabila explicare a legilor noastre, da, aveți dreptul de a vorbi și în limba croată în parlament, dar nu exclusiv în limba croată, cea ce nu însemnează ca cu vorbiri croatești să puneți bețe în roate în carul statului. (Da, Așa e! Așa e! În dreapta și stânga.)

Onorată Cameră! Nu vreau să intru într'o polemică fără de margini, dar plin de respect și din indemnul patriotismului curat rog din suflet onoratul guvern și onorata Cameră, să binevoiască a cumpăni aceste stări de nesuferit și a căuta după posibilitate mijlocul legal, prin care am putea pune capăt abuzurilor. (Aprobări.) Ne voind a abuza de răbdarea on. Camere, rog încă-odată, on. Cameră, să binevoiască a rezolvi cât mai în grabă această chestiune. (Aprobări).

AUREL VLAD: On. Cameră! Pe baza punctului c. a §-lui 215 din regulamentul Camerei cer cuvântul, pentru ca să clarific chestiunea sulevată numai din punct de vedere iuridic. Domnii deputați, cari au vorbit până acum, au discutat asupra lucrurilor din punct de vedere practic și politic. Nu trebuie să uităm însă, că dacă la clarificarea și interpretarea înțelesului vre-unei legi, pornim din punct de vedere practic și politic, atunci nici când nu vom ajunge la vre-un rezultat cum se cade.

On. Cameră! Nu încapă îndoială, că dreptul deputaților croați de a vorbi în limba lor se bazează numai pe legea din 1868 articolul XXX-lea.

BOZÓKY ÁRPAD: Și pe articolul XLIV din legea din 1868. (Zgomot. Președintele sună.)

AUREL VLAD: Referitor la chestiile croate alt izvor iuridic n'avem, căci toate legile ulterioare de ori-ce natură, atât legea despre naționalități, precum și cea din 1874 articolul XXXIII, în care e vorba despre dreptul electoral, se refer și se pot referi numai la teritorul Ungariei în înțelesul restrâns al cuvântului, de oare-ce conform articolului XXX al legii din 68, e lucru limpede, că numai pe cea cale se poate modifica legea din chestie, pe care cale s'a și adus; căci doară nici legea naționalităților, nici articolul XXX al legii din 1874 nu s'au adus pe cea cale, ca să formeze izvor iuridic și pentru Croația.

On. Cameră! Dacă vre-o lege specială nu poate schimba situația iuridică a Croaților, atunci cu atât mai puțin poate face treaba asta regulamentul Camerei. De altfel nu cunosc paragraf al regulamentul Camerei, care ar dispune, care ar stabili, în ce chestii și când au Croații dreptul de a vorbi în limba croată. Dar chiar și dacă ar fi vre-o astfel de dispoziție în regulamentul Camerei, nu ar avea valoare de drept, căci cu regulamentul de Cameră nu poți schimba legi, mai cu seamă o lege atât de fundamentală, ca asta.

On. Cameră! Cumpănind cu dreptate acest punct de vedere al meu, fără îndoială, că domnul vicepreședinte al Camerei, în ședința de ieri a interpretat fals regulamentul Camerei, susținând, că la regulamentul Camerei numai ungurește se poate vorbi. Această chestiune este de natură curat iuridică și, după părerea mea, indiscutabilă și deci dreptatea e fără îndoială pe partea Croaților. Indată-ce am judeca exercitarea vre-unui drept din punct de vedere politic, îndată-ce am afirmă, că dreptul cutare sau cutare numai atunci poate fi exercitat, când nu atinge

interesul altuia, atunci iurecăm de pe baza dreptului...

UGRON GÁBOR: Absolut drept nu există!

AUREL VLAD: ...Atunci este un astfel de drept, pe care nu-l putem exercita necondiționat.

RÁTKAY LÁSZLO. Onorată Cameră, domnul deputat Supilo a vorbit numai despre drepturi nu și despre datorii. (Aprobări). Trebuie să știe domnii deputați croați, că limba legislației ungurești, numai unguerească poate fi (Aprobări în dreapta și în stânga) și dlor trebuie să se acomodeze faptului acestuia. (Aplauze frenetice pe băncile independenștilor).

Trebuie să-i învăț eu pe domnii deputați, și să le spun, că dlor nu sunt delegați, cu drepturi excepționale, ci-s deputați, și prin urmare și ei stau sub legile Ungariei.

Domnii deputați croați nici când n'ar trebui să uite, că d-lor sunt cetățeni ungari. (Vii aprobări în stânga.) Noi nu cunoaștem cetățenie croată. (Aprobări.) Ca cetățean ungar fiecare are datoria a știi ungurește cu atât mai vârtos, când acel cetățean ungar e membru al legislației maghiare.

Parlamentul maghiar nici nu vrea să se acomodeze prietenilor d-voastră, ca noi să învățăm croătește și ca președinții parlamentului să învețe limba croată. (Aprobări îndelungate în dreapta și în stânga). De acest vis să abzițeze, căci nu se va împlini nici-odată (Aplauze.) Noi parlament croătesc nu vom suferi ci vă vom trimite îndărăt la dieta care v'a trimis, de oare-ce nu sunteți capabili a vă împlini datoria, căci nu știți ungurește. (Aprob.)

SUPILO F.: On. Cameră, înainte de toate am să vă spun...

REȘ.: Voiți să vorbiți la regulamentul Camerei?

SUPILO F.: Da, la regulamentul Camerei, că ce putem deduce oare din cele spuse? O lege fundamentală ne dă nouă deputaților croați dreptul de a vorbi croătește (strigăte în aripa dreaptă și stângă: și croătește). Aveți răbdare, domnilor! Și aceasta așa trebuie să fie, căci alt fel nu poate să fie. Căci dacă delegații croați...

UGRON G.: Deputați, (Zgomot inernal: Deputați, delegați nu există). Rog (cătră președinte) chemați-l la ordine.

PREȘ.: Fac atent pe domnul deputat Supilo să nu mai întrebunțeze expresiuni, ce stau în contradicție cu dreptul public.

În paragraful 32, 33 și 34 al articolului XXX-lea din 1868 este clar spus că d-nii deputați aici nu-s delegați, ci deputați. (Aplauze în aripa stângă și dreaptă.) și folosirea cuvântului delegat nu o permit; în caz contrar voi detrage cuvântul dela cel care va folosi această expresie ilegală.

SUPILO F.: ... în dieta comună nu am putea folosi limba croată, atunci dieta croată, dacă nu voește să fie reprezentată prin mine...

UGRON G.: Numai că sunt fierte în unt de lemn croătesc.

SUPILO F.: Numai ast-fel de deputați ar putea trimite aicia (strigăte: Așa e! doar așa și trebuie!)

Dar deoarece un singur cerc croat nu ar vrea să renunțe, ca deputatul său să apere interesele comune, acela ar avea avantaj care ar vorbi ungurește. Ast-fel dacă nu de iure, dar de facto limba ungurească ar hotărî în prima linie cine să fie deputat croat. Ast-fel s'ar repeți, ceea ce domnii Kossuth Ferenc și Szterényi József au hotărât referitor la calificația funcționarilor dela căile ferate și aceasta e imposibilitate, ilegalitate și absurditate (Zgomot uriaș).

NAVAY L.: On. cameră! Cer cuvânt la regulamentul camerei vătămât fiind întrucâtva și în persoana mea. (s'auzim! s'auzim).

Îmi țin drept datorie, ca membru al președiului, de a-mi face observațiile în chestia asta atât de gingașe.

Noi avem datoria, ca liberi de ori-ce patimă politică pe baza legilor și a regulamentulului Camerei să ne îndeplinim greaua

misiune față de ori-care membru al camerei. Poziția noastră este îndoit de grea, când avem să ținem cont pe deoparte de indignarea justă a domnilor deputați de aici, pe de altă parte și de reaua voință a Dvoastră, când abuzati de dreptul asigurat în lege, ne având nizuința de a ușura greutățile, pe cari le pricinuește folosirea alor două limbi, ci din contră abuzăm cu dreptul dat, vă nizuți pe de o parte a trezi pasiunile, pe de altă parte a zădărnici dispozițiile președintelui.

Onorată Cameră! Nu pentru prima oară se poartă astfel, astă vară tot asemenea au făcut, căci așa se vede programul lor este să îngreuneze activitatea parlamentului și poziția președintelui.

Eu totdeauna am respectat dreptul limbei croate. Am recurs și la ajutor de tălmăciu, dară v'aduceți aminte că eri dl deputat Lorcovici cerând cuvânt la regulamentul Camerei n'a putut face să fie înțeles, precum nici eu nu l-am înțeles că în ce chestie voiește să vorbească. Dreptul pe care îl amintiți este numai un expedient de care să vă folosiți la făurirea legilor ce se vor aduce în interesul dvoastre, dar a face uz de acest favor la discuția asupra regulamentulului de casă, aceasta ne reamintește neînțelegerile babilonice.

Procedura dvoastră nu însemnează bunăvoință, nu însemnează intențiune serioasă de discuție, ci vătămarea și batjocorirea sfintelor drepturi ale națiunii maghiare. Eu cu cinst maghiară, cu conștiință maghiară privesc chestia aceasta și nu permit, ca vreo îndoială sau suspunare să mă abată dela apărarea demnității și cinstei Camerei maghiare față de atacurile dvoastră chiar și cu jertfirea poziției mele în marginile posibilității. (Asta-i, asta! Not, culeg.)

Iar în cât privește surusul și privirea aceea de peste umere, e cu totul de prisos, dle Supilo, căci noi stăm pe baza dreptului și legii.

FR. SUPILO: Noi stăm pe baza aceea. (Zgomot mare. Voci contradictorii în stânga).

NAVAY LAJOS: Noi însă nu putem permite, că dvoastră să conturbați mersul desbaterilor în mod vădit intenționat prin eludarea legilor și a drepturilor, pe cari vi le-a dat legislațiunea.

Eu nu voesc să provoc aprobarea Camerei în afacerea mea, toluși mă rog, ca să decidă... (S'auzim! S'auzim!)

F. SUPILO (întrerupe)

PREȘ.: Liniște!

NAVAY LAJOS: ...că unde ar duce purtarea dvoastră.

O VOCE (în stânga): E provocatoare purtarea lor în fiecare zi! (E adevărat! Așa-i! în stânga).

NAVAY LAJOS: ...dacă am permite ca cu abatere dela cadrul discuției, să fim provocați zile de-arândul în chestii ce nu se țin de obiect. (Așa-i!) Aceasta ar împiedeca de-adreptul întreg mersul desbaterilor (Așa-i) și necesarmente ar aduce cu sine—ceea ce dvoastră atât de mult o doriți—compromiterea totală a vazei și activității parlamentare a statului maghiar. (Așa-i! E adevărat). Pentru scopul acesta nu mă veți putea câștiga, nici pe mine și nici pe un alt președinte și eu reprivesc cu deplină liniște asupra celor întâmplare în cursul desbaterilor de eri, (Vii aprobări) fiindcă am procedat cu precumpănire trează și liniștită, ca un adevărat maghiar. (Aprobări îndelungate, aclamațiuni și aplauze).

MIRCO G.: se anunță la cuvânt.

PREȘ.: La ce dorești să vorbești?

MIRCO G.: La regulamentul camerei! (Continuă croătește. Voci în stânga: În limba maghiară! Afară cu el! Sgomot infernal).

PREȘ.: La ce dorești să iai cuvântul?

MIRCO G.: (vorbește croătește).

PREȘ.: Îți suprim cuvântul (aprobări și aplauze în stânga. Zgomot în centru). Urmează?

IVAN L.: (vorbește croătește. Voci: Afară cu el! Să-l auzim pe președintele! Președintele sună).

PREȘ.: Mă rog acum doresc să vorbesc eu!

ED. LUCHICI: (vorbește într'una croătește. Zgomot mare).

PREȘ.: Mă rog să vă ocupați locurile, doresc să vorbesc eu! (Zgomot în centru. S'auzim! S'auzim!) Liniște dlor, căci la din contră voi fi nevoit să proced mai energic față de Dvoastră (Aprobări în stânga. Zgomotul continuă).

PREȘ.: Vă declar Domnilor, că nici eu nu permit să se vorbească croătește la regulamentul de cameră (Zgomot mare în centru. Vii aprobări aplauze și aclamații în stânga).

Aceasta nu e o chestie numai de drept ci și de practică (E adevărat. Așa-i!).

Regulamentul e pentru apărarea drepturilor minorității, pentru asigurarea ordinii desbaterilor și pentru ca dispozițiile aceluia, președintele să le și poată executa.

Dacă un oarecare membru al camerei e de părerea că președintele nu a aplicat regulamentul corect, atunci acela are dreptul să ceară cuvânt sub titlul de aplicare corectă a regulamentulului.

Discuția în asemenea cazuri de regulă decurge între președinte și deputatul respectiv și dacă sunt deputați, — ca dl Supilo și soții — cari se pun pe punctul de vedere că oare președintele știe sau nu croătește, atunci aceștia stau pe bază ilegală, căci tocmai §-ul 59 din articolul XXX al legii din 1868, la care așa de mult se refer, ne spune că numai deputații trimiși din sinul parlamentului croat-slavon-dalmain, au dreptul să vorbiască croătește (întreruperi: Și!) Pe președinte, — chiar să știe croătește, — legea îl oprește să vorbiască în altă limbă. Așa dară dacă cineva vorbește în o limbă, pe care președintele nu o înțelege, președintele la aceea nu poate reflecta dar chiar dacă ar putea reflecta — fiindcă camera este chemată în ultima analiză să decidă, abstrăgând dela unele cazuri — că oare corect sau necorect s'a aplicat regulamentul, nu numai președintele, ci întreaga cameră ca factor judecător trebuie să fie în stare să decidă asupra diferendului ivit.

Fiindcă regulamentul e redactat în limba maghiară și cu știrea mea nici nu există o traducere autentică croătească a aceluia, e imposibil ca la aplicarea corectă sau necorectă a aceluia să se poată vorbi în altă limbă decât în limba redactării originale, adică în limba maghiară.

Din cauza aceasta eu dau cuvântul cu cea mai mare libertate fiecăruia la regulamentul camerei, dar să nu vorbească în altă limbă decât în limba maghiară, altfel nu se poate (aprobări zgomotoase).

Sedința dela 9 Noemvrie.

În ședința de astăzi, prezidiată de vice-președintele Navay, s'a primit proiectul de indemnitate cu 142 de voturi, contra alor 30 voturi date de croați și naționaliști.

Intrându-se în discuție pe articole, deputatul Ugron Gábor face propunerea, ca indemnitatea să se voteze nu pe 4 luni, cum a cerut guvernul, ci pe 6 luni, ca nu cumva țara să ajungă în ex-lex.

Lengyel Zoltán și Lorkovici nu primesc modificarea.

Dep. Dr. Aurel Vlad, des întrerupt și în mijlocul unui zgomot asurzitor protestează împotriva unui astfel de procedeu. Dacă guvernul a avut nevoie de o indemnitate pentru 6 luni, de ce n'a revocat proiectul prezent, înlocuindu-l cu un nou proiect? De obstrucție n'are să se teamă guvernul, căci președinții Camerei cu interpretarea de azi a regulamentulului pot să suprimă cuvântul chiar și la o opoziție de 150 de oameni. Propunerea lui Ugron e un lucru nemai pomenit.

Ministrul președinte Wekerle stăruie pentru propunerea lui Ugron, care se primește apoi cu mare majoritate.

Croații cer votarea nominală, ceea-ce hotărăște și se amână pentru Luni. Prim-ministrul Wekerle răspunde la mai multe interpelații, după care ședința se ridică.

Cronica externă.

Noua Dumă.

Abia s'au terminat alegerile pentru Dumă, când se și ivesc semnele neînțelegerilor între diferitele partide și fracțiuni politice. Președintele clubului parlamentar al patrioților adevărați a declarat colaboratorului ziarului „Slovo”, că nu recunoaște dreptul legislativ al noiei Dume, care a fost convocată nu pentru a aduce legi, ci pentru a ajuta pe țară să iasă din situația dificilă, în care se află. După-ce Duma își va fi terminat misiunea aceasta, ea poate fi trimisă cu inima liniștită acasă. Președintele clubului este de credință, că la caz, dacă Duma se va dizolva din nou, ea nu va mai fi convocată.

Călătoria împăratului Germaniei la Londra.

Intreagă presa engleză ia cu profund regret act de împrejurarea, că împărăteasa nu-l va însoți în călătoria sa la Londra. Ziarele nutresc speranța, că din cauza boalei împăratului, pentru a cărei cură radicală va petrece câte-va săptămâni pe insula Wight, programul recepțiilor nu va suferi nici o schimbare.

Invităriile au fost deja trimise diferitelor personaje pentru prânzul festiv. La sosirea împăratului va fi bineventat în numele regelui de către ducele de Wales, în numele flotei de către lordul Beresford și în numele armatei de către lordul Robert. Sosirea împăratului la Portsmouth se așteaptă pe Lunia viitoare.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

ȘTIRILE ZILEI.

Sâmbătă, 9 Noemvrie n.

— **Di Romul Secoșian a încetat de-a mai fi reprezentatorul ziarului nostru în România.**

— **Împăratul Wilhelm bolnav.** Se știe, că înainte cu câteva săptămâni, împăratul Wilhelm era bolnav suferind de un catar acut de plămâni. La ordinul medicilor împăratul va face o cură de tămăduire pe insula Wight. Că împăratul are nevoie de această cură, reese și din împrejurarea, că cu toate, că acuma este timpul când se va deschide Reichstagul, împăratul este silit să lase la o parte pe câteva săptămâni, toate chestiile politice și să-și vadă de sănătate.

— **Scandal la un gimnasiu.** Profesorul Bugyi Gyula dela gimnasiul catolic din Rozsnyó gratificase cu tot felul de epitețe pe elevii din clasa VIII, pentru-că aceștia făceau în pauză zgomot și praf, încât nu se putea vedea nimica în sală. Pentru aceasta elevii s'au simțit ofențați, cerând profesorului satisfacție. Ei încă în ziua aceea au scris profesorului o scrisoare, în care l'au somat să-și retragă cuvintele. Profesorul a prezentat scrisoarea bătărană corpului profesoral, care porni îndată cercetarea disciplinară. Resultatul a fost, că patru elevi au fost excluși din institut, iar ceilalți au fost pedepsiți parte cu detragerea beneficiului didacticului, parte cu pedepse disciplinare.

— **Boala lui Justh.** Președintele Camerei ungare, Justh, zace de câteva zile bolnav în pat având o aprindere de gât. Eri s'a simțit mai bine și e probabil ca peste câteva zile să părăsească patul și să-și vadă iarăși de clopoțel, pe care-l știe suna atât de energetic.

— **Călugăr asfixiat.** Tragic sfârșit a avut priorul călugărilor milostivi din Timișoara, Dumbinszky János. Bătrânul călugăr obicinuia în fiecare zi să se scoale de dimineață și să fie primul în capelă la rugăciunea de dimineața. Numai eri era cel din urmă. Ceilalți călugări văzând, că priorul lor nu se mai arată, s'au dus la celula acestuia, care se afla în etagiu, să vadă ce s'a întâmplat cu dânsul. Deschizând ușa, un tablou înfiorător s'a desfășurat înaintea lor.

Un nuor de fum era odaia, în care priorul zăcea întins pe covoare mort. Fumul se produsese în urma exploziei lămpii de petrol, dela care au prins foc mobilele din odaie, producându-se un fum înăbușitor, căruia i-a căzut jertfă starițul.

— **Cununie.** Di Dr. Romul Boilă, avocat în Diciosânmărtin își va serba cununia cu d-soara Livia Pop, în biserica catedrală din Blaj, la 7 Noemvrie n., orele 3 jum. d. a.

Felicitările noastre.

— **Convocare.** Despărț. Albei-Lulia, aparținător Reuniunii învățătorilor gr.-cat. din Archidieceasa de Alba-Lulia și Făgăraș, în sensul §-ului 21 din statute, își va ținea adunarea generală de toamnă, Sâmbătă, în 16 Noemvrie a. c., în școala gr.-cat. din Benic, la care se invită toți membrii de pre teritorul desp. precum și toți binevoitorii înaintării învățământului nostru poporal.

— **Petrecere în Cluj.** Universitarii români din Cluj aranjează petrecere cu dans în sala hotelului „Central” din Cluj, la 21 Noemvrie 1907. Venitul curat e destinat pentru masa studenților și casina română din Cluj. Inceputul la orele 8 seara.

— **Nou doctor român.** Di Dumitru Popa a fost promovat azi la universitatea din Budapesta — doctor în științele medicale.

Sincere felicitări.

— **Mulțumită publică.** Magnificența Sa di Dr. Aurel Novac, avocat în Biserica-albă și deputat dietal, a binevoit a dărui, spre împărțire între școlarii săruincioși și cu purtare bună din comuna Straja, 25 exemplare din cartea intitulată „Pentru copii cei buni” povestiri de Augusta Rubenescu.

Drept aceia, în numele școlarilor, cari vor fi împărțâșiți din acest dar, vin și pe aceasta cale a exprima Magn. Sale profunda mulțumită pentru acest dar frumos, rugând pe bunul D-zeu ca să-i lungiască firul vieții încă mulți ani și să-i răsplătească înmulțit binefacerea, învrednicindu-l, ca și în viitor să poată jertfi încă și mai mult pe altarul progresului și al culturii naționale.

Straja în 26 Octomvrie 1907.

Aureliu Șdicu,
preot.

— **Înșălăciune la o bancă maghiară.** În timpul din urmă s'au înmulțit în capitală băncile ca ciupercile. Scopul înființării acestor institute de bani nu era întotdeauna îndreptățit, de oarece cele mai multe își dădoreau geneza tendenței de escrocherie și înșălăciune de tot felul. O astfel de bancă a fost și cea de astă vară, care falimentase; atare bancă este și Fővárosi népbank, mint szövetkezet, de pe bulevardul Elisabetin. Iată cum voiau acționarii acestei bănci să facă parale.

Doi tipografi ridicaseră mai astă vară 600

coroane pe termen de 3 luni. Termenul escomptării cambiului nici nu expirase, când tipograful au plătit băncii împrumutul. Comptabilul sub pretext că nu găsește cambiul, le-a dat o chitanță, în care dovedește primirea sumei de 600 cor. Tipograful crezând că acest document ajunge, s'au depărtat. La câteva zile însă primesc din Praga o scrisoare, în care li-se cere trimiterea fără amânare a cambiului de 600 cor., căci la caz contrar vor fi dați în judecată.

Culegătorii trași pe sfoară de comptabilul înșelător, s'au dus la bancă să vadă ce e cu cambiul. Aici au fost din nou asigurați, că cambiul nu s'a pierdut, să vină însă peste câteva zile, și atunci îl va primi. Dar nici după acest timp n'a eșit cambiul la iveală, așa că tipograful au făcut arătare împotriva băncii la poliție.

Tot astfel o pățise și o damă, care își plasase 210 cor. spre fructificare. Când însă peste câteva săptămâni ea voia să-și ridice banii, banca n'a avut de unde-i întoarce.

Credem, că nu este nevoie să constatăm, cât de primejdioase sunt băncile evreo-maghiare, căci faptul este destul de elocvent.

— **Sfârșitul unei greve.** Din Arad se anunță că greva medicilor s'a terminat primind casa muncitorilor condițiunile, pe cari le puseră medicii. — Acestea sunt: Cassa își alege medicul său liber; un medic al cassei nu poate avea mai mulți de 500 muncitori, cărora le dă ajutor medical, după fiecare membru cassa plătește medicului 6 cor. taxa fundamentală, iar pentru serviciul, ce trece peste datorița oficială, medicul primește și un adaus. Cassa muncitorilor n'a avut motiv să refuze cererile medicilor. Astfel greva, care însă de fapt n'a existat, de oare ce medicii sunt conștiinți de datorița lor, a încetat. Corpul medicilor, ca să dovedească, că în acțiunea lor n'au fost conduși de motive de interese personale, drept dovadă al simțului său umanitar, a donat suma ce se adună din plusul amintit, diferitelor instituțiuni ale muncitorilor.

Economie.

Comerțul extern al Ungariei. Biroul central de statistică a dat publicității tabloul statistic al comerțului ungar în primele nouă luni ale anului corent.

Conform acestor date bilanțul comerțului extern al țării e în primele nouă luni ale anului corent pasiv, și anume față de țările externe cu 77.2 milioane, iar față de Austria cu 101 milioane coroane.

Valoarea mărfurilor importate, începând dela 1 Ianuarie și până la 30 Septemvrie 1907 a fost de 1.145 milioane coroane, cu 85.8 milioane coroane mai mult decât în aceeaș epocă a anului precedent. Din acest import se vine pe Austria 886.1 milioane coroane.

Valoarea mărfurilor exportate, în primele nouă luni ale anului corent a fost de 1.067.8 milioane coroane, față de 1.030.3 milioane coroane din aceeaș epocă a anului precedent. Din acest export se vine pe Austria 785.1 milioane coroane.

Importul cel mai mare s'a făcut din diferitele fabricate ale industriei textile și adică s'a importat în valoare de 325.8 milioane coroane, din care aproape întreaga sumă se vine pe Austria 316 milioane corone.

Primul post în export îl ocupă și de astădată grânele și făina.

În primele nouă luni ale anului corent au exportat făină în valoare de 141.3 milioane coroane, din cari se vine pe Austria 125.1 milioane coroane.

Valoarea grâului exportat a fost de 69.9 milioane coroane (în anul 1906 aceeaș epocă 78.6 milioane cor.).

Secară am exportat în valoare de 30 milioane, orz în valoare de 27.9, ovăs 27.2, iar cucuruz în valoare de 42.7 milioane coroane.

O scădere simțitoare se prezintă la exportul de vite. În anul trecut începând dela 1 Ianuarie și până la 30 Septembrie am exportat vite în valoare de 157.8 milioane, iar în anul curent aceaș epocă, în valoare de 142.4 milioane coroane.

Exportul de lemne și cărbuni a crescut față de anul trecut cu un milion coroane și a atins cifra de 64.2 milioane coroane.

Recolta viilor în Ungaria. Ministru ungar de agricultură a dat publicității un raport asupra rezultatelor recoltei viilor.

Din acest raport alcătuit pe temeiul comunicărilor inspectorilor în țară, însemnăm rezultatele principalele circumscriptii.

Aiud I. Recolta, ceea ce privește cantitatea, a fost mijlocie, iar ceea ce privește calitatea, bună. Mustul se vinde cu 40—60 coroane de hectolitru.

Aiud II. Calitatea vinului e excelentă, cantitatea nu e pretutindeni satisfăcătoare.

Bihor. Calitatea vinului e foarte bună, în deobște însă nu e mult vin. Mustul se vinde cu 32—38 coroane de hectolitru.

Biserica Albă. S'a făcut puțin vin, calitatea însă e bună.

Dicio-Sân-Mărtin. În circumscripția aceasta recolta viilor a fost în genere bună, calitatea mustului excelentă. Pentru must s'a plătit 50—70 coroane de hectolitru. S'a vândut aproape tot vinul.

Minis (Arad). Recolta a fost bună mijlocie, calitatea e bună. Vinul nou se vinde cu 32—60 coroane hectolitru.

Mureș-Oșorhei. Rezultatele recoltei sunt satisfăcătoare, calitatea vinului e bună. Mustul se vinde cu 50—60 coroane de hect.

Sătmăș. Rezultatele recoltei sunt bune atât cantitativ, cât și calitativ, în genere superioare așteptărilor. Prețul mustului s'a urcat la 44 cor. de hectolitru.

Lipsa de vagoane. Ministrul ungar de comerț a luat dispozițiile, că mărfurile grămadite în gări să fie în timpul cel mai scurt posibil transportate la locurile de destinație. Se comunică, că transportul cărbunilor englezi din Fiume în diferitele orașe ale țării e pe sfârșite și astfel 500 vagoane, ce erau ocupate pentru acest transport, se vor pune la dispoziția direcției căilor ferate.

Bursa de efecte. Tendința generală la bursa de efecte a fost liniștită, circulația restrânsă.

Speculația în urma știrilor coportate, că și banca austro-ungară va urca scontul, a fost indispusă. Contreminul, apoi vânzările arbitrajului vienez, au contribuit la căderea cursurilor, deasemenea și realizările locale. Spre încheiere circulația a devenit mai animată și valorile au recăștigat puțin din cursurile pierdute.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac vinde	719 75
„ „ ung. „	724—
„ băncei de escompt „	455—
„ soc. căilor fer. aust. ung. „	635—
Renca ung. de aur 4 proc. „	110—
„ „ coroane 4 „	92·50
„ austr. de aur 4 „	114·50
„ „ coroane 4 „	96·50
Scrisuri fonciare „Albina“ „	101—
Napoleond'or (20 franci aur) „	19·23
mărci germane, aur „	23·55
Găleni austriaci și ungurești „	11·43
Bilete germane 100 mărci „	117·85
„ franceze 100 franci „	96·05
„ italiene 100 lire „	96·20
„ române 100 lei „	94·95
Billete rusești de hârtie „	2·54

Prețurile cerealelor. Tendința generală în târgul efectiv de cereale a fost azi liniștită. Sosind din America știri despre căderea prețurilor, cerealele s'au eștinut și la noi. Grâul s'a vândut cu 20 fileri, secara

ovăsul și cucuruzul cu câte 10 fileri de maza m. (100 kgr.). Circulația a fost restrânsă.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut abia 10.000 măji m. grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (80 kgr. greutate) s'au plătit 25 cor. 70 fileri, iar pentru cel mai slab din comitatul Pestei (75 kgr. greutate) 24 cor. — fileri de maza metrică (100 kgr.)

În ultimele 24 ore circulația cerealelor în Budapesta a fost următoarea:

	Sosit:	Expediat:
Grâu	16070	3315
Secară	9859	300
Orz	9245	1194
Ovăs	7166	—
Cucuruz	804	—
Rapiță	—	—
Făină	580	9495
Tărâțe	200	1409

Tendința generală în târgul pe termen de cereale a fost foarte fermă. Conform buletinelului oficial au notat:

Grâu pro Octomvre 1908: 11.60, 11.46—11.50, pro Aprilie 1908: 12.85, 12.72—12.76.

Secară pro April 1908: 11.85, 11.83—11.88

Ovăs pro Aprilie 1908: 8.67, 8.62—8.66.

Cucuruz pro Mai 1908: 7.38, 7.33—7.35 coroane de 50 kgr.

Prețurile spirtului. Spirt brut, darea plătită în mare, 163 coroane, în detal 166 c. Spirt brut, darea neplătită, în mare 64 cor, în detal 67 cor. Spirt rafinat, darea plătită, în mare 165 coroane, în detal 170 coroane. Spirt rafinat, darea neplătită în mare 66 c., în detal 71 cor.

Spirt denaturat în mare .53 cor., în detal 55 coroane.

Târgul de vite cornute în Budapesta. (Raport special). Săptămâna ultimă s'au adus în piața din Budapesta 2051 vite cornute, din cari au rămas nevândute 70 capete

Tendința în prețuri e liniștită, prețurile nu s'au prea schimbat, numai unele vite de calitatea mai slabă s'au vândut cu 1—2 coroane mai eștin.

Prețurile au fost:

Tauri prima calitate 70—84 coroane, calitatea inferioară 52—68 coroane de maza metrică (100 kgr.).

Boi grași prima calitate (ungari) 78—88 coroane excepțional și 90 coroane, calitatea mijlocie 66—76 coroane, calitatea inferioară 54—64 c. de maza m. (100 kgr.).

Boi târcați prima calitate 80—93 cor., excepțional 104 cor., calitatea mijlocie 68—78 cor., inferioară 56—66 coroane de maza m. (100 kgr.).

Vite slabe de pășune (soiul ungar), calitatea mai aleasă 60—72 cor., excepțional 78 cor., calitatea inferioară 50—58 cor. de maza m. (100 kgr.).

Boi din Bosnia calitate aleasă 58—69 c., excepțional 70 cor., calitatea inferioară 48—56 coroane de majam. (100 kgr.).

Vaci ungare 50—72 coroane, vaci târcate 55—80 cor., excepțional 90 cor. de maza m. (100 kgr.).

Bivoli 36—51 cor. de maza m. (100 kgr.). **Juncani** 50—72 coroane de maza metrică (100 kgr.).

Viței. Indigeni, prima calitate 100—104 fileri, excepțional 106—108 fileri, calitatea inferioară 90—98 fileri de kilogram.

Viței din Galiția 88—96 fileri de kgr.

Târgul săptămânal de cai din Budapesta. În târgul de săptămână din Budapesta, ținut în „Tattersaal“ s'au adus 159 cai prima clasă și 333 cai de clasa doua, în total 492 cai. Din aceștia s'au vândut 380.

Tariful transportului pe năi. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plătește până la Budapesta de 100 kilograme: Dela Panciova 50—54 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 46—48, Bezdán 32—36, Senteș —

Seghedin 52—54, Zenta 48—50, Titel 46—48 Timișoara —, Becicherecul-Mare 50—52 fileri.

În aceste sume sunt socotite și darea de transport precum și taxa de asigurare.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, m. metr. (100 kgr.) frum.	26 cor.	—	fil.
„ „ „ „ „ mijl.	25 „	20 „	
„ „ „ „ „ slab	24 „	—	
Secară, „ „ „ „ „ dela	22 20	—	22 70
Orz, „ „ „ „ „	15 70	—	16 10
Cucuruz „ „ „ „ „	14 60	—	14 80
Ovăs „ „ „ „ „	16 —	—	16 70
Rapiță „ „ „ „ „	34 50	—	36 —

II.

Producte.

Prețurile sunt socotite după 100 kilograme în bani gata.

Unsoare de porc, dela	152 cor.	—	153 cor.
Slănină	126 „	—	128 „
Cartofi	3 80 „	—	5 30 „

Spirt . . . . . dela 59— cor. — 60—

III.

Târgul de porci din Kőbánya (Steinbruch) (Prima calitate ungară.)

Bătrâni	—	—	fileri kilogramul.
Tineri	130—132	„	„

Poșta Administrației.

Rugăm abonații noștri, cari sunt în restanță, să trimită fără întârziere costul abonamentului restant.

D'lui P. Pallade în C. Sunteți în restanță cu 2 cor. până la finea anului.

D'lui M. Ilica în Sădova. «Tribuna» în Arad, «Drapelul» în Lugoj, «Foaia Poporului» în Nagy-Szeben, «Gazeta de Duminecă» în Szilágy-Somlyó, «Libertatea» în Szászváros, «Progresul» în Oravicza, «Țara noastră» în Nagy-Szeben, «Țara Oltului» în Fogaras.

Redactor responsabil:

VASILE MACREA

Tipografia „Pop Rom” Budapesta István-ut 11.

Aduc la cunoștința onoratului public românesc din Timișoara și jur, că

mi-am strămutat

cancelaria advocațională

în Timișoara-cetate, str. Nagy-Palánka nr. 2, etajul I. (peste drum de tabla regească).

Dr. Cornel Crăciunescu
advocat.

Aduc la cunoștința onor. public, că mi-am deschis în Lugoj

cancelaria advocațională

în casa institutului de credit „Agricola” (Economia) pe strada Jakabffy Kristóf nr. 1 (pe strada unde se află oficiul poștal).

Cu deosebită stimă:

Dr. Nicolae Ioanovits,
advocat.

Banca Națională a României.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1906		1907	
21 Octombrie		13 Octombrie	20 Octombrie
A C T I V			
121 817 201	85 752 201	142 325 731	142 179 300
	Reserva metalică aur 101 174 300		
	36 065 000		
	Trate Aur . 41 005 000		
645 281	Argint și diverse monete	370 173	386 056
78 339 900	Portofoliu Român și Străin	85 902 078	91 339 666
31 992 008	*) Impr. contra ef. pub. 14 869 200	35 875 528	34 784 406
	„ „ „ „ în cont curent 19 915 206		
11 999 924	Fonduri publice	11 999 924	11 999 924
14 796 390	Efectele fondului de rezervă	15 806 084	15 806 084
2 903 324	„ „ de amortizarea imob. și material	3 253 121	3 253 121
5 777 559	Imobili	5 923 846	5 923 881
604 767	Mobilier și Mașini de Imprimerie	640 068	640 124
595 912	Cheltuieli de Administrație	558 696	657 342
104 705 525	Depozite libere	106 505 249	106 339 524
20 603 370	Compturi curente	31 500 077	23 063 157
21 896 450	Compturi de valori	27 240 539	27 559 067
416 677 611		467 901 114	463 931 652
P A S I V			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
21 402 642	Fond de rezervă	23 086 843	23 086 843
3 253 368	Fondul amortisării imobilelor și material	3 504 226	3 504 226
272 473 570	Bilete de Bancă în circulație	319 409 200	315 497 280
1 646 498	Profituri și pierderi	2 077 070	2 077 070
1 196 008	Dobânzi și beneficii diverse	1 318 526	1 426 709
104 705 525	Depozite de retras	106 505 249	106 339 524
—	Conturi Curente	—	—
416 677 611		467 901 114	463 931 652

Seomptul 7%.

*) Dobânda 7%.

Sec. pe acții **S. BOGDÁNY** Budapesta

Șanse mari de câștig! Spese neînsemnate

LOTERĂ DE CLASE

priv. reg. ung.

Din a 8-a parte Nr.

11093
11094
11095
11096
11097
11098
11099
11100

La oaltă
12 Cor.

8

Dacă ne luăm în joc mai mulți din numerii aici înșirați, ca de exemplu

jucăm a 8/8 mai mulți din numerii acestia

8

Din a 8-a parte Nr.

18093
18094
18095
18096
18097
18098
18099
18100

La oaltă
12 Cor.

avem mai curând șanse de un câștig mare, decât acela care joacă o losă întreagă a unui singur număr.

Este sigur, că tot a doua losă câștigă,

adecă de luat, că din 8 numeri sunt cel puțin 4 trageri cu câștig. — Pentru mai multe persoane, cari joacă la oaltă, este cu deosebire a se recomanda jocul cu acești opt numeri arătați, fiind pentru dânșii acesta cel mai

IDEAL JOC

la care și un om lipsit de ori ce noroc, trebuie să câștige, dacă joacă cu alți oameni ceva mai norocoși.

Comande grabnice sunt necesare!

Trimiteri în afară să fac numai prin rambursă sau trimiterea banilor înainte (sau la cerere trimitem gratuit și imediat Cheque postale.)

Pentru clasele prime costau:

8. parte Cor. . . . . 12—	A opta parte singur. Cor. 1:50
16. „ „ . . . . . 24—	A patra „ „ „ 3—
24. „ „ . . . . . 36—	Jumătate „ „ „ 6—
	Întreagă „ „ „ 12—

Din a 8-a parte Nr.

119968
119969
119970
119971
119972
119973
119974
119975

La oaltă
12 Cor.

Loteria societară pe acții din capitală ::

S. BOGDÁNY

Secția principală reg. ung. priv.

Loterie pe clase

Budapest VI., Károly-körút 20/f

Telegr. Adr. „FORTUNA”.

TRAGEREA clasa I. în 21 și 23 Noemvrie.

Telef. 88—16.

Anunț.

Hotelul așa numit „La Husariu”

din Dobra, cu un etagiu, constătător din 4 odăi și o sală mare în etagiu, și din 5 odăi și local de crișmă în parter, cu pavilion de vară și ghețari se va da în licitațiune în 10 Noemvrie a. c. Acesta se dă și din mână liberă unui arendator bun. Arânda anuală se pretinde 1500 coroane. — Ofertele să se adreseze „Presidiului Corporațiunii Grănițerești” din Dobra.

2—5

PRESIDIUL.

Patent Nr. 86967

„crucea lui Volta! Nu o pierdeți! Vindecați și în-viorează pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a să da împrejurări, că acest aparat vindeca boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindeca și folosește contra durerilor de cap și dinți, migene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, juiitari de ureche bătae de inimă, sgârșiri de inimă, astma, auzul greu sgârșiri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală plămâni și picioare, reumă, podagră, ischis, udul în pat, influența insomnic, epilepsia, circulația nereglată a sângelui și a multor alte boale cari la tractor normală a medicului să vindeca prin electricitate. — În cancelaria mea se află atestate incuse din toate părțile lumii, cari prăfuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel picent, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca saertrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constat zadarnică rog a proca aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul «Volta» de oare-ce «Glasul Volta» atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice e recomandată în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 8.—

folositor la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani

Prețul aparatului mic e cor. 6.—

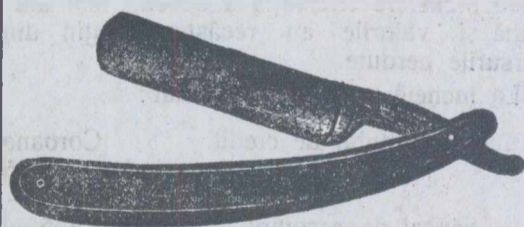
folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. Expedițiile prin centru și locul de vânzare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapest.

V/25 Strada Vadász 34 colțul.

Cele mai bune briciuri pe lume!

sunt briciurile pregătite din cel mai bun oțel Englez.

Ori și cui se trimite gratuit preț-curent.

Adresa exactă:

Grauer Mihály

Köbánya 13.

PREȚURILE:

Brici Englez . . . . . 1 fl. 20 cr.
Brici Transwaal . . . . . 1 fl. 50 cr.
Brici Japán . . . . . 2 fl. 50 cr.
Peatră de ascuțit . . . . . — 50 cr.

Mare deposit de:

Săpun, sapunioară și pimssel.

!! CEREȚI PREȚ-CURANT GRATIS !!